

6 Hoofdstuk 5: Het slachtoffer

6.1 De regeling op hoofdlijnen

Hoofdstuk 5 van Boek 1 betreft de rechtspositie van het slachtoffer. De regeling bouwt voort op de tekst van het huidige Wetboek van Strafvordering (Titel IIIA). Onder slachtoffer wordt in het nieuwe wetboek verstaan ‘de natuurlijke persoon of rechtspersoon die als rechtstreeks gevolg van een strafbaar feit schade, met inbegrip van lichamelijke, geestelijke of emotionele schade, heeft geleden of economisch nadeel heeft ondervonden’ (direct slachtoffer) en een ‘familielid van een persoon wiens verlijden veroorzaakt is door een strafbaar feit’ (indirect slachtoffer) (art. 1.5.1).

Het hoofdstuk vangt aan met de belangrijkste definities (Titel 5.1). In Titel 5.2 zijn de rechten van het slachtoffer opgenomen. De regeling inzake de voeging benadeelde partij, dat voorziet in de mogelijkheid tot een voeging van een vordering tot schadevergoeding in de strafprocedure, is neergelegd in Titel 5.3. Tot slot zijn de bepalingen over rechtsmiddelen voor het slachtoffer neergelegd in Titel 5.4.

6.2 Wijzigingen ten opzichte van de bestaande regeling

- De definitie van het slachtoffer maakt een onderscheid tussen een **direct slachtoffer** en een **indirect slachtoffer** (art. 1.5.1 sub a, b, en c);
- Er wordt voorzien in de mogelijkheid om bij AMvB te bepalen dat het aantal familieleden dat aanspraak kan maken op de slachtofferrechten wordt beperkt, en welke indirecte slachtoffers voorrang krijgen (art. 1.5.2 lid 5);
- De **zorgplicht voor de officier van justitie** om te bewerkstelligen dat het slachtoffer snel wordt geïnformeerd over zijn **recht om informatie te ontvangen** over de aanvang en de voortgang van de strafzaak is geëxpliciteerd (art. 1.5.3 lid 1 sub b);
- Het **recht om informatie te ontvangen** over de strafzaak krijgt nadrukkelijker het karakter van een **open einde**, waarbij ook andere punten worden genoemd waarover het slachtoffer informatie kan verkrijgen (art. 1.5.4 lid 1);
- De wettelijke bepaling dat een verzoek van het slachtoffer ook langs elektronische weg kan geschieden en dat bij AMvB hiertoe nadere regels kunnen worden gesteld is geschrapt (art. 51ac lid 8);
- Het **slachtoffer** kan de officier van justitie **verzoeken stukken** waarover de officier van justitie beschikt **toe te voegen aan de processtukken** (art. 1.5.5 lid 2);
- In de wettelijke regeling van het **recht om kennis te nemen van processtukken** is een aantal wijzigingen verwerkt: i) de belanggrond is aangescherpt tot “van belang acht voor de beoordeling van de zaak tegen de verdachte of van zijn vordering op de verdachte”, ii) er wordt systematisch onderscheid gemaakt tussen kennisnemen en inzage, iii) de weigeringsgronden worden in de bepaling zelf genoemd, iv) bij weigering wordt het slachtoffer geïnformeerd over het feit dat de processtukken niet volledig zijn, v) de officier van justitie hoeft niet langer een machtiging van de rechter-commissaris te verkrijgen bij weigering van het toevoegen en/of kennisnemen van processtukken, vi) de wet geeft nu aan wie op welk moment beslist (officier van justitie of rechtbank), en vii) de wettelijk geboden mogelijkheid om een afschrift van processtukken te verkrijgen is vervallen en vervangen door de in de memorie van toelichting gegeven interpretatie dat het slachtoffer in beginsel recht heeft op een kopie (art. 1.5.5 lid 3);

- De **beslisregeling bij afwijzing van verzoeken om vertaling** van informatie is vervallen en beperkt tot bezwaar bij de officier van justitie (dat was de rechter-commissaris) (art. 1.5.7 lid 6);
- De **bevoegdheid om nadere regels** te stellen voor de **vertaling van schriftelijke stukken** is verruimd (art. 1.5.7 lid 8);
- De **strafbaarstelling van schending van de geweldsinstructie** door de politie is **niet** langer een **spreekrechtwaardig** delict (art. 1.5.8 lid 1);
- Beperkingen van het spreekrecht van **ouders van een minderjarig slachtoffer** en **wettelijk genoemde vertegenwoordigers** van het **slachtoffer dat niet bij machte is te spreken** tot de gevolgen van het strafbare feit, zijn komen te vervallen. Daarmee hebben ook deze spreekgerechtigden een **onbeperkt spreekrecht** (art. 1.5.8 leden 5 en 6);
- Voor spreekgerechtigden die geen slachtoffer zijn, is thans bepaald dat aan hen de slachtofferrechten van artikelen 1.5.3 t/m 1.5.7 toekomen (art. 1.5.9);
- Voor de toepassing van de regeling van de **positie van de benadeelde partij** wordt het begrip benadeelde partij **uitgebreid** 'tot alle personen die in het strafproces als eiser kunnen optreden voor hun vordering tot schadevergoeding' (MvT, p. 159) en voorts is afgestapt van de formulering dat men zich als benadeelde partij voegt in het strafproces;
- Voor het **schadebegrip** wordt nu aangesloten bij de formulering van artikel 6:95 BW (art. 1.5.10 lid 1);
- De **ontvankelijkheidseisen** voor de vordering benadeelde partij zijn anders geformuleerd (art. 1.5.11 lid 1);
- Het formulier waarmee de benadeelde partij haar vordering kan doen en de gronden daarvoor kan toelichten, wordt ruimer omschreven. Bovendien moet op het formulier worden aangegeven bij welk parket de benadeelde partij haar formulier kan indienen (art. 1.5.13). Het gevolg is dat het formulier ook bruikbaar is wanneer de strafzaak buitengerechtelijk wordt afgedaan;
- Wanneer de benadeelde partij zelf geen slachtoffer is, heeft de schakelbepaling van art. 1.5.14 een kleiner bereik. De mogelijkheid van slachtofferhulp is thans uitgesloten. Aan de andere kant kent de schakelbepaling een verruiming tot de vertegenwoordigers van het slachtoffer (wel benadeelde partij, maar zelf geen slachtoffer);
- De regeling van de mogelijkheden om als slachtoffer een bezwaarschrift in te dienen tegen bepaalde beslissingen van de officier van justitie inzake het kennisnemen en het toevoegen van processtukken bij diezelfde officier van justitie is nieuw (art. 1.5.15).
- Tot slot is de mogelijkheid tot het afsplitsen van de vordering benadeelde partij niet in dit wetsvoorstel meegenomen. Dit onderwerp komt aan de orde in het aanvullingsspoor.

6.3 Reacties op de voorgestelde regeling

6.3.1 Consultatieadvies SHN

Slachtofferhulp Nederland constateert dat er in Boek 1 geen voorstellen zijn gedaan tot belangrijke verbetering van de positie van het slachtoffer. Eerder deed SHN voorstellen ter versterking van de positie van het slachtoffer in het vooronderzoek (zie bijlage bij *Kamerstukken II 2015/16, 27279, nr. 278*). Er is volgens SHN echter ervoor gekozen om slechts ten aanzien van enkele specifieke punten voorstellen tot wijziging te doen ter verbetering van de positie van het slachtoffer, omdat de implementatie van de EU Richtlijn minimumnormen slachtoffers reeds een forse belasting voor politie en het OM zal vormen. SHN acht dit niet afdoende en wijst erop dat er in het verleden herhaaldelijk toezeggingen gedaan zijn over de verbetering van de rechtspositie van het slachtoffer in het vooronderzoek.

Slachtofferhulp Nederland stelt daarom drie belangrijke veranderingen voor. Allereerst dient het slachtoffer tijdens het vooronderzoek het recht te hebben om de officier van justitie te verzoeken bepaalde onderzoekshandelingen te (laten) verrichten of om de officier van justitie te vragen deze te vorderen bij de RC. Ten tweede dient het slachtoffer de mogelijkheid te worden geboden om zijn mening te geven over de afdoeningsbeslissing die de officier van justitie voornemens is te nemen. Ten derde zou de rechter moeten worden verplicht in zijn uitspraak te motiveren waarom hij afwijkt van de uitdrukkelijke onderbouwde standpunten van het slachtoffer.

Tot slot stelt SHN voor om de voorwaarde dat enkel inzage wordt verleend in de processtukken die ‘voor het slachtoffer van belang zijn’ te schrappen. Daarmee wordt het recht op kennisneming gelijkgesteld met dat van de verdachte. Het slachtoffer heeft volgens SHN immers belang bij kennisneming van alle processtukken ter voorbereiding van de zitting. Voorts kan de officier van justitie de kennisneming of het toevoegen van stukken weigeren onder schriftelijke machtiging van de RC. SHN stelt voor dat daarbij ook de verplichting wordt opgenomen dat de RC het slachtoffer hoort.¹⁴⁷

6.3.2 Consultatieadvies RSJ

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) stelt dat de informatieplicht in het voorstel weliswaar voldoet aan de minimumnormen van de EU-richtlijn minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten¹⁴⁸, maar dat het niettemin aanscherping behoeft. In het bijzonder stelt zij voor dat de informatieplicht in artikel 1.5.2.3 (thans art. 1.5.4) voor de gevallen waarin een bevel voorlopige vrijheidsbeperking van toepassing is, voor zover het gaat om een contact- of locatieverbod of een locatiegebod dat dient ter bescherming van het slachtoffer uitbreiding verdient.¹⁴⁹

6.3.3 Advies RvS

De Raad van State constateert dat bij de modernisering van het Wetboek van strafvordering geen grote nieuwe wijzigingen worden voorgesteld ten aanzien van de positie van het slachtoffer.¹⁵⁰ Zij stelt dat gelet op de snelle ontwikkeling van slachtofferrechten in de afgelopen decennia het goed is dat in dit voorstel een pas op de plaats wordt gemaakt. Het toekennen van meer wettelijke slachtofferrechten hoeft immers niet per definitie te leiden tot betere resultaten voor het slachtoffer. Tevens wijst zij op de noodzaak van balans. De verschuiving binnen de rolverdeling tussen de procesdeelnemers kunnen voor sommige nadelig uitpakken. Zij wijst daarbij op de terugtred van de rechter in combinatie met de sterkere positie van het OM, dat nadelige consequenties voor verdachte en het slachtoffer kan hebben. Andersom kan de emancipatie van het slachtoffer en de toegenomen bevoegdheden van politie de positie van de verdachte verder onder druk zetten.¹⁵¹

¹⁴⁷ Slachtofferhulp Nederland, *Consultatie boeken 1 en 2 nieuwe Wetboek van strafvordering*, 29 juni 2017, p. 1-4 en 6.

¹⁴⁸ Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, *PBEU* 2012, L315/57, *Stb.* 2017, 90.

¹⁴⁹ Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Advies concept wetsvoorstellen Boeken 1 en 2 Wetboek van strafvordering*, 8 juni 2017, p. 7.

¹⁵⁰ RvS, *Advies over het nieuwe Wetboek van Strafvordering*, 6 april 2022, p. 19 en 70.

¹⁵¹ RvS, *Advies over het nieuwe Wetboek van Strafvordering*, 6 april 2022, p. 22.

Daarnaast wijst de RvS op de winst die is te behalen door een goede implementatie en praktische uitvoering van bestaande wet- en regelgeving. Daarbij dient oog te zijn voor het doenvermogen van slachtoffers. Het voorzien in toegankelijke informatievoorzieningen en ondersteuning kunnen bijdragen aan betere kennis over hun rechten en de uitoefening ervan in de praktijk. Met het oog op de belangen van het slachtoffer wijst de RvS voorts op het belang van tijdige beslissingen, die op een heldere wijze gemotiveerd worden. Slachtoffers dienen voldoende informatie te krijgen als wordt afgezien van de opsporing of vervolging. Zij adviseert nadere maatregelen te treffen om de motivering van afdoeningsbeslissingen te verbeteren. Daarbij kan worden gedacht aan nieuwe beleidsregels of een intern actieplan.¹⁵²

6.4 Analyse van de voorgestelde regeling

Hoofdstuk 5 bouwt zoals gezegd voort op de tekst van het huidige Wetboek van Strafvordering (Titel IIIA). Bij veel bepalingen is de tekst wat gestroomlijnd en afgestemd met andere aanpassingen in het nieuwe wetboek. Het bevat in zoverre ook **geen grote wijzigingen**. In artikel 1.5.1 wordt een onderscheid gemaakt tussen het directe en het indirecte slachtoffer. Tevens wordt in dit artikel de definitie van de benadeelde partij gegeven.

In Titel 5.2 zijn de rechten van het slachtoffer opgenomen. De **slachtofferrechten** bestaan uit de algemene norm van correcte bejegening van het slachtoffer in artikel 1.5.2, welke norm aan de basis ligt van de andere slachtofferrechten. De andere slachtofferrechten zien op het verkrijgen van informatie over de strafzaak, zoals de inzage in processtukken, het inbrengen van informatie in de strafzaak, zoals het toevoegen van processtukken, het verkrijgen van ondersteuning, tolkenbijstand, de schriftelijke slachtofferverklaring en het spreekrecht.

De positie van het slachtoffer in het strafproces is de afgelopen decennia sterk veranderd.¹⁵³ De laatste jaren wordt de verdere emancipatie ook wel geduid als een periode van “alle remmen los”. Volgens Groenhuijsen is “het slachtoffer perspectief (...) losgeweekt van zijn wetenschappelijke en ethische bedding”.¹⁵⁴ Dienovereenkomstig stelt de Raad van State dat “gelet op de snelle ontwikkelingen van slachtofferrechten in de afgelopen decennia (...) het **positief te waarderen** [is] dat in dit voorstel een **pas op de plaats** wordt gemaakt. De Afdeling onderkent het belang van een behoorlijke positie voor het slachtoffer in het strafproces. Het toekennen van meer wettelijke slachtofferrechten leidt echter niet per definitie tot betere resultaten voor het slachtoffer.”¹⁵⁵ Op deze wijze zou de positie van het slachtoffer in het strafproces ook kunnen worden bestendigd. In dat licht zouden de voorstellen van Slachtofferhulp Nederland ook nader moeten worden bezien; de door SHN voorgestelde wijzigingen zouden bovendien gepaard gaan met een grotere werklast voor politie, openbaar ministerie en de rechter.¹⁵⁶

De regeling van de **benadeelde partij** geeft aan wie kan worden aangemerkt als benadeelde partij, hoe die haar vordering kan inbrengen, en hoe de rechter daarop kan beslissen. **Niet** is gekozen om in dit wetsvoorstel een voorstel te doen voor de behandeling van de vordering

¹⁵² RvS, *Advies over het nieuwe Wetboek van Strafvordering*, 6 april 2022, p. 30 en 72.

¹⁵³ Zie daarover nader Y. Buruma, ‘Een mentaliteitsgeschiedenis van slachtofferemancipatie’, *NTS 2020/2* en M.S. Groenhuijsen, ‘Hervorming van de procespositie van slachtoffers in het strafrecht in het recente verleden en de nabije toekomst’, in J. Altena, J. Cnossen, J. Crijns, P. Schuyt, & J. ten Voorde (red.), *In onderlinge samenhang. Liber Amicorum Tineke Cleiren*, Den Haag: Boom Juridisch 2021, p. 481-500.

¹⁵⁴ M.S. Groenhuijsen, ‘Hervorming van de procespositie van slachtoffers in het strafrecht in het recente verleden en de nabije toekomst’, in J. Altena, J. Cnossen, J. Crijns, P. Schuyt, & J. ten Voorde (red.), *In onderlinge samenhang. Liber Amicorum Tineke Cleiren*, Den Haag: Boom Juridisch 2021, p. 485-486.

¹⁵⁵ RvS, *Advies over het nieuwe Wetboek van Strafvordering*, 6 april 2022, p. 71.

¹⁵⁶ Slachtofferhulp Nederland, *Consultatie boeken 1 en 2 nieuwe Wetboek van strafvordering*, 29 juni 2017, p. 1-4 en 6.

van de benadeelde partij in een **afgesplitste procedure**. De Raad van State had hierover geadviseerd de regeling na verwerking van het rapport van de Commissie-Donner en het onderzoek van het WODC opnieuw aan haar voor te leggen. Dat advies is door de minister opgevolgd: “Nadat door de regering een standpunt zal zijn bepaald ten aanzien van het advies van de commissie en daarmee ook over de procedure voor afzonderlijke behandeling van de vordering van de benadeelde partij, zal worden bezien welke onderdelen van het standpunt moeten worden uitgewerkt en wettelijk verankerd.”¹⁵⁷

De regeling van de rechtsmiddelen is nieuw. Zij voorziet in de mogelijkheid een bezwaarschrift in te dienen bij de officier van justitie tegen allerlei beslissingen van de officier van justitie in het kader van inzage en toevoegen van processtukken. Het betreft (a) de afwijzing van een verzoek tot het voegen van door het slachtoffer ingediende stukken, (b) de kennisgeving dat de aan het slachtoffer ter kennisneming gegeven stukken niet volledig zijn, (c) de beslissing dat hem geen kopie wordt verstrekt van bepaalde stukken of gedeelten daarvan en (d) de afwijzing van het verzoek om vertaling van schriftelijke informatie of processtukken. De vraag rijst in dit verband of deze rechtsmiddelen gelet op het onderwerp niet beter tot hun recht zouden komen in de algemene regeling inzake processtukken (zie hierna in par. 8).

Doordat de huidige regeling van Titel IIIA goeddeels is overgenomen in Hoofdstuk 5 van Boek 1, in welke titel de richtlijn slachtofferrechten¹⁵⁸ is geïmplementeerd,¹⁵⁹ geeft geeft ook het voorgestelde uitvoering aan die Richtlijn slachtofferrechten.

6.5 Samenhang met andere onderdelen van het wetsvoorstel

De regeling heeft algemene werking en werkt door in andere Boeken. In Boek 2 kunnen bijvoorbeeld bepaalde opsporingsmiddelen in worden gezet, zoals DNA-onderzoek naar de vaststelling van de identiteit (art. 2.6.19), onderzoek naar een ernstig besmettelijke ziekte (afdeling 6.5.7) en het onderzoek met betrekking tot het lichaam van een overleden slachtoffer (Titel 6.6). In Boek 3 is de regeling onder meer van belang in het kader tot het opleggen van de schadevergoedingsmaatregel in de strafbeschikking (art. 3.3.1), de informatieplicht over het uitreiken van de strafbeschikking (art. 3.3.5 lid 4), alsook het beklag over het niet opsporen of niet vervolgen van strafbare feiten (hoofdstuk 5). In het kader van Boek 4 kan het slachtoffer worden opgeroepen voor het onderzoek ter terechtzitting (art. 4.1.11), het uitoefenen van het spreekrecht (afdeling 2.4.5) en de vordering van de benadeelde partij (Titel 4.1). In Boek 5 speelt het een rol bij de informatievervalsing (zie Titel 2.3), de oproeping voor de terechtzitting in hoger beroep (art. 5.4.15) en de herziening (zie bijvoorbeeld art. 5.8.25). In Boek 6 is het van belang in het kader van de berechting van jeugdigen (Titel 1.1).

Tot zal de regeling mogelijk van belang zijn voor een regeling inzake het herstelrecht. Deze regeling valt onder het innovatiespoor en zal mogelijk via het aanvullingsspoor dat losstaat van dit wetsvoorstel worden bijgevoegd.¹⁶⁰

Regeling	Boek 1	Boek 2	Boek 3	Boek 4	Boek 5	Boek 6
Titel 5.1: Definities						

¹⁵⁷ Kamerstukken 2022/23, 36327, nr. 4.

¹⁵⁸ Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, *Pb EU* 2012, L 315/57.

¹⁵⁹ Zie Wet van 8 maart 2017, houdende implementatie van richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (*PbEU* 2012, L 315), *Stb.* 2017/90.

¹⁶⁰ Zie daarover ook par. 11.

Titel 5.2: De rechten van het slachtoffer						
Titel 5.3: De benadeelde partij						
Titel 5.4: Rechtsmiddelen						

Legenda:

	Geregeld in
	Werkt door in

6.6 Opkomende vragen

- Door de RvS is gewezen op het belang van een goede implementatie en uitvoering van bestaande wet- en regelgeving. Tevens is het belangrijk te voorzien in toegankelijke informatievoorzieningen en ondersteuning die bijdragen aan betere kennis bij het slachtoffer over zijn rechten en de uitoefening daarvan.
- Hoofdstuk 5 geeft regels inzake de positie van het slachtoffer. Anders dan in de MvT staat (op p. 212), is de wettelijke regeling niet beperkt tot het strafproces. De richtlijn slachtofferrechten geeft evenmin regels die beperkt zijn tot het strafproces. Gelden de regels van hoofdstuk 5 ook voor buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten? Of geldt dat alleen voor de regels van titel 5.2 met de slachtofferrechten, omdat de regels van titel 5.3 over de vordering benadeelde partij zien op het indienen van deze vordering in het strafproces? Daarbij is relevant dat inmiddels meer strafbare feiten via een strafbeschikking worden afgedaan dan via het strafproces.
- De wettelijke regeling gaat uit van een mondig slachtoffer dat zelf zijn rechten inroept. Een aantal malen wordt expliciet bepaald dat het slachtoffer een ‘verzoek’ moet doen om informatie, zoals in artikel 1.5.4 lid 2. Echter, dat veronderstelt dat het slachtoffer bekend is met de omstandigheid dat hij een bepaald recht heeft. De vraag is of dat steeds het geval is, en ook op het juiste moment in het voorbereidend onderzoek. De informatie van de politie kan tekortschieten, het officiersgesprek vindt pas na geruime tijd plaats, etc. De oplossing kan tweemaal zijn. Ofwel er moet wettelijk zijn gewaarborgd dat het slachtoffer bijtijds en volledig wordt geïnformeerd over zijn rechten. Ofwel het inroepen van bepaalde slachtofferrechten moet niet afhankelijk zijn gemaakt van een daartoe strekkend verzoek van het slachtoffer. Dat betekent dat politie en Openbaar Ministerie het slachtoffer actief en op eigen initiatief moeten informeren.
- De Hoge Raad heeft het maken van procesafspraken erkend (HR 27 september 2022, ECLI:NL:HR:2022:1252). Het slachtoffer is daarbij niet betrokken, maar procesafspraken kunnen doorwerken in de mogelijkheden van het slachtoffer om diens rechten te kunnen uitoefenen. De officier van justitie moet bij het voorbereiden en/of maken van procesafspraken met de verdediging rekening houden met de belangen van het slachtoffer en/of benadeelde partij, aldus de Hoge Raad in r.o. 5.3.1. Dat sluit aan bij de algemene instructienorm van artikel 1.1.4. Echter, kan de officier van justitie hier invulling aan geven wanneer hij niet op de hoogte is van die belangen van het slachtoffer, hetgeen goed mogelijk is doordat wordt uitgegaan van een mondig slachtoffer dat zelf verzoeken doet (zie hiervoor)?
- In de literatuur is aangegeven dat het spreekrecht een wettelijk recht is en derhalve uit hoofde van het huidige artikel 51e lid 1 Sv bestaat, gelijk het hoorrecht van artikel 10 richtlijn slachtofferrechten. Er is evenwel ook betoogd dat het spreekrecht pas ontstaat als het slachtoffer ter terechtzitting aanwezig is en heeft aangegeven het spreekrecht te willen uitoefenen. Hoe moet artikel 1.5.8 lid 1 worden gelezen?

- In de literatuur en door de Nationale Ombudsman is verdedigd dat het spreekrecht ook moet kunnen worden uitgeoefend in de strafbeschikkingsprocedure dan wel dat spreekrechtwaardige delicten alleen worden gedagvaard en derhalve niet met een strafbeschikkingsprocedure worden afgedaan, zoals thans mogelijk is en ook gebeurt. Afdoening met een strafbeschikkingsprocedure zou alleen mogelijk moeten zijn wanneer de spreekgerechtigde daar expliciet mee in stemt. Want in dat geval doet hij afstand van zijn spreekrecht. In de aanwijzing slachtofferrechten is echter sinds december 2021 expliciet uitgesloten dat het slachtoffer bij het OM-hoorgesprek aanwezig kan zijn en daarmee dus ook geen spreekrecht kan uitoefenen. Is dit beleid in het licht van de voorgestelde wettelijke regeling van het spreekrecht van artikel 1.5.8 en het hoorrecht van artikel 10 lid 1 richtlijn slachtofferrechten handhaafbaar of moet worden bepaald dat spreekrechtwaardige delicten alleen kunnen worden gedagvaard?
- In de voorgestelde regeling van de bevoegdheid van het slachtoffer om stukken waarover hij zelf beschikt toe te voegen (artikel 1.5.5 lid 1) alsook van de bevoegdheid van het slachtoffer om kennisneming van processtukken te verzoeken (artikel 1.5.5 lid 3) vervalt huidige voorafgaande rechterlijke toets doordat de officier van justitie bij weigering niet langer een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris behoeft. Wel bestaat de mogelijkheid dat het slachtoffer tegen de weigeringsbeslissing bezwaar kan maken bij rechter-commissaris (artikel 1.5.15 lid 1 sub a en b). Dat is een rechterlijke toets achteraf, te initiëren door het slachtoffer zelf. Waarom is gekozen voor deze verkorting van rechtsbescherming, terwijl in andere gevallen wel een voorafgaande schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris is vereist (te weten bij de weigering om stukken toe te voegen die zich onder de officier van justitie bevinden, artikel 1.5.5 lid 2)?

Voorgestelde vragen:

- Op welke wijze wordt beoogd bestaande wet- en regelgeving op een goede wijze te implementeren en uit te voeren, met oog voor het doenvermogen van slachtoffers? Op welke wijze wordt voorzien in toegankelijke informatievoorzieningen en ondersteuning die bijdragen aan betere kennis bij het slachtoffer over zijn rechten en de uitoefening van deze rechten?
- Hoofdstuk 5 geeft regels inzake de positie van het slachtoffer en deze wettelijke regeling is voor haar toepassingsbereik niet beperkt tot het strafproces. De richtlijn slachtofferrechten is evenmin beperkt tot het strafproces. Gelden de regels van hoofdstuk 5 ook voor buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten?
- De voorgestelde wettelijke regeling gaat uit van een mondig slachtoffer dat zelf zijn rechten inroept. Dat veronderstelt dat het slachtoffer bekend is met zijn rechten. In de praktijk blijkt dat het slachtoffer niet altijd of niet op het juiste moment bekend is met zijn rechten. De oplossing kan tweërlei zijn. Ofwel er moet wettelijk zijn gewaarborgd dat het slachtoffer bijtijds en volledig wordt geïnformeerd over zijn rechten. Ofwel het inroepen van bepaalde slachtofferrechten moet niet afhankelijk zijn gemaakt van een daartoe strekend verzoek van het slachtoffer, hetgeen betekent dat politie en Openbaar Ministerie het slachtoffer actief en op eigen initiatief moeten informeren.
- Bij het voorbereiden en/of maken van procesafspraken met de verdediging moet de officier van justitie rekening moet houden met de belangen van het slachtoffer en/of benadeelde partij. Dat sluit aan bij de algemene instructienorm van artikel 1.1.4. Procesafspraken kunnen doorwerken in de mogelijkheden van het slachtoffer om diens rechten te kunnen uitoefenen. Hoe kan de officier van justitie hier invulling aan geven wanneer hij niet of niet bijtijds op de hoogte is van die belangen van het slachtoffer?
- In de literatuur is betoogd dat het spreekrecht een wettelijk recht is en derhalve uit hoofde van het huidige artikel 51e lid 1 Sv bestaat, gelijk het hoorrecht van artikel 10 lid 1 richtlijn slachtofferrechten, terwijl ook is verdedigd dat het spreekrecht pas ontstaat als het slachtoffer ter terechtzitting aanwezig is en heeft aangegeven het spreekrecht te willen uitoefenen. Hoe moet artikel 1.5.8 lid 1 worden gelezen?
- In de literatuur en door de Nationale Ombudsman is verdedigd dat het spreekrecht ook moet kunnen worden uitgeoefend in de strafbeschikkingsprocedure. Als dat als ongewenst wordt beschouwd, dan moeten spreekrechtwaardige delicten alleen worden gedagvaard en derhalve niet met een strafbeschikkingsprocedure worden afgedaan. Dat kan alleen anders zijn wanneer de spreekgerechtigde daar expliciet mee in stemt. In de aanwijzing slachtofferrechten is expliciet uitgesloten dat het slachtoffer bij het OM-hoorgesprek aanwezig kan zijn en daarmee dus ook geen spreekrecht kan uitoefenen. Is dit beleid in het licht van het spreekrecht van artikel 1.5.8 en het hoorrecht van artikel 10 lid 1 richtlijn slachtofferrechten handhaafbaar of moet worden bepaald dat spreekrechtwaardige delicten alleen kunnen worden gedagvaard?
- De voorafgaande rechterlijke toets in de vorm van een schriftelijke machtiging van de rechter-commissaris als de officier van justitie het toevoegen van stukken door het slachtoffer zelf of de kennisneming van processtukken door het slachtoffer wil weigeren, wordt vervangen door de mogelijkheid van een rechterlijke toets achteraf door de rechter-commissaris, in te roepen door het slachtoffer zelf. Dit is een verkorting van de rechtsbescherming. Waarom is hiervoor gekozen?